

Nro. 51.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Decembernek 26-dik napján 1797-ik
esztendőben.*

B é t s.

Felséges Urunk atyai gondolkodással kíván-
ván, a' maga tartományaiban, a' pénz cir-
culatióját nagyobb folyamotjába botsáttatni: erre
való nézve, olyan kegyelmes rendelést tenni mélt-
toztatott, hogy minden Pensionisták, a' kik a'
Statustól fizettetnek, minden különbségen kívül,
akár a' polgári, akár pedig a' katonai Statushoz
tartozzanak, *Bétsből* el-menni köteleztessenek; a'
kiknek jószágok vagyon, azok annak a' tarto-
mánynak fő várossába menjenek, a' mellyben
több jószágok vagyon, a' kiknek pedig józágaik
nintsenek, magoknak azon tartományban választ-

E e e

hatnak lakhelyet, a' mellyikben nekik tétzeni fog. A' kik pedig ezen felséges rendelkezésnek, a' közelebb jövő Aprilis végéig eleget nem tésznek, azok a' magok pensiójokat minden ki-fogáson kívül elfogják vezteni. Ki vétetnek mindazáltal azok, a' kiknek 600 forinton alól való pensiójok jár, vagy a' nagy öregségek és egészségtelen állapotok miatt innét el nem mehetnek.

Tseh Országának Generál Kapitánya 's Gubernátorja *Károly* Kir. Fő Hertzeg, ezen hólnapnak 21-ikén, reggel indult el innen *Prágába*.

A' Bétsi polgárság egy 24 személyből álló deputatiót küldött ezen hólnapnak 13-ikán Ő Ts. Kir. Felségekhez, azon nagy jótéteménynek illendő meg-hálásására, a' mellyet Ő Felségek a' Frantzia Respublikával lett meg-békellések által mind ezen várossal, mind az egész Austriai Monarchiával közleni méltóztattak. — Ezen deputatio Dec. 13-ik napján reggeli 10 órakor botsáttatván Ő Ts. K. Felségek által audientziára, a' köszönő levelet, a' melly pergamentre vala szépen le írva, és aranyos, 's ezüstös bársony táblába be kötve, Ő Felségeknek alázatossan be nyújtották. Ezen köszöntő levél igen érzékeny ki-fejezésekkel volt megtöltve. Mind magokat a' deputált polgárokat, mind köszönő irásokat kegyelmessen fogadták Ő Felségek.

Német Birodalom.

A' Prussziai ifjú Király olly sok szép tettekkel ékesíti uralkodásának kezdetét, hogy mindennek tellyes reménységek vágyon az ő bóldog és szerentses uralkodása eránt. Előbbi életének együgyű módját nemcsak meg nem változtatta, sőt inkább áthatatosan meg akar a' mellett maradni. Minap a' konyha mester két tál étellel szaporit-

ván a' Király ebédjét, leg ottan magához hivatta, és ki parantsolatjából mivelte volna azt, megtudakozta. Mellyre felelvén a' konyha mester, hogy ő szükségesnek tartotta a' Király ebédjét szaporítani, a' Király így szóllott: *Talán azt gondolod, hogy a' Király gyomra nagyobb, mint vólt a' korona Hertzegé?* — Uralkodásának első napján ebédhez ülven, kérdi, hol maradt *Jachau* Adjutánsa? Nem bátorkodik, *úgymond udvarló tselédei között egy valaki*, az asztalnál meg jelenni, mivelhogy ő tsak Kapitány. Én, erre felele a' Király, tsak az az ember vagyok, a' ki vóltam ennekelötte, és ezután is velem kell *Jachau* Adjutánsomnak ebédelni. — A' Királyi udvari mester ezen kérdésére, parantsollyae a' Király, hogy különös udvara, 's asztala legyen a' Királynénak? így felelt: *Én, és az én feleségem egyek vagyunk egymástól külön élni nem is akarunk, azért valamint eddig, úgy ennekutánna is egy asztalnál fogunk ebédelni.* Minap a' Királyi várból előbbi Hertzégi palotájába, a' mellybe még most is lakik, gyalog haza menvén, egy öreg ember öszve találkozik a' Királyal, 's bátran kezét nyújtván így szóllott: *„Közönségessen azt beszéllik, hogy Felséged meg bódogúlt királyunkhoz a' Nagy Fridrikhez, a' ki mindent maga eleibe botsátott, és gazdagot szegényt egyaránt szeretett, mindenekben hasonló fog lenni? Igen is öreg apó, felele kegyelmesen a' Király, olyan lenni fogok igyekezni, hol lakik kend? Meg mondotta az öreg, 's azonnal szép ajándekot küldött nékie, olly hagyományal, hogy a' midön valamiben szüksége lesz, bátorságossan mennyen a' Király eleibe, mivel ő előtte olly kedvesek a' szegények mint, a' gazdagok.*

A' *Lichtenau* Grófné házára tétetett petséteket egy Justiz-Minister le-vétetvén, a' többi közt a' meg hólt Király iró könyvetskéjét, sok betses köveket és gyöngyöket, nevezetesen egy igen drága gyémánt követ talált portékái között, és

700000 tallérra való assignátiót. Nemtsak a' Királyi udvar, hanem a' nép is annyira bosszonkodik ezen gonosz Allzonyra, hogy kész vólna ötet széllyel tépni.

Münster várasába 's annak vidékébe be rukkolt Prusszus seregek, mindenütt Prussziai tzimert függesztettek fel.

A' Rénus Környékéről

jött közönséges és magános tudósítások egy formán erőssitik, hogy a' *Rénus* bal partyán fekvő tartományokat mindenütt el foglalták a' Frantziák, és a' Fr. Respublika hiveségére esküdni készeritettek a' lakosok. — *Rüdler* polgár, a' ki a' Directorium által, *Brumairnak* 14-ik (Octobernek 4-ik) napján hozatott végzése szerént a' *Rénus* bal partyán fekvő Német tartományok organisatiójára ki-rendeltett vala, December 4-ikén érkezett *Kolonia* várasába, kinek tiszteletére minden harangok megvonattak, és a' polgárságnak 54 zászló ki függesztettek. — Azon nap, este felé az oda való Magistratus le-tette a' hitet a' Frantzia Respublika hiveségére, két óránál több idő nem engedtetvén nékiek a' gondolkozásra. A' kik a' kivánt hitet le nem tették, irott declaratiót kellett magokról adniok.

A' *Rénus* bal partyán fekvő Német tartományokra nézve következendő punctumokat hirdettetett ki: 1) Az el-foglaltatott Német tartományoknak minden kárba rendbe állapotba és hivatalba és hivatalba helyheztetett lakosai 8 nap alatt tartoznak a' Frantzia Respublika hiveségére meg esküdni. 2) A' melly tisztviselők a' meghatározott idő alatt, azt végbe vinni el múlttyák, leg ottan fosztattassának meg hivatalyaiktól, és olyanak álltattassának helyekre, a' kik ezen pa-

rantsolatnak önként engedelmeskednek. 3) Ezen dolognak eszközlése az e' végre ki-állítatott Commissióra bizatik.

Egy *Büsch* nevű hires Hamburgi Professor egy különös munkátskát adott ki mostanában, mellyben sok politica, és commercialis okokkal kívánnya azt meg mutatni, hogy nemtsak Német Ország; hanem az egész Európa halzna kívánnya, hogy *Hamburg*, *Brema* és *Lübeck* előbbi valóságokban meg hagyattassanak.

A' Rastadi Congressusról.

Itten, December 2 ik napján tartatott az első ülés a' Hertzegi várban, a' mellyben elsőben is a' tartatandó gyűllések módjáról vólt a' szó. Más nap ismét öszve gyüllöttek a' deputatusok mind dél előtt, mind pedig dél után, mellyre a' Ts. K. seregeknek *Moguntziából*, és a' *Rénus* bal partyán lévő több erősségekből és helységekéből való kiköltözése szolgáltatott alkalmatosságot. — Gróf *Lehrbach* Austriai deputatus tett erről officialis jelentést, ezen meg határozással, hogy Ő Ts. K. Felsége, mint Birodalombeli Status, tovább is kész a' maga contingentiáját meg adni. — A' Frantzia követeknek egyike *Bonnier* meg izente December 9 ikén a' Congressusnak, hogy ő változó egeessége miatt, meg nem jelenhet a' gyüllésben, *Treilhard* pedig azt, hogy ő tiszti társa nélkül részt nem vehet a' Congressus Tanátskozásában. A' Frantzia Directorium planumát, a' melly szerint tudniillik, a' Német Birodalommal békességet kíván szerzeni, által adta a' *Rastadi Congressusnak*, mellynek egyik essentialis tikkelye ez, hogy a' *Rénus* vize legyen a' Frantzia Respublikának Német Ország felé való határa.

A' Ts. Kir. seregeknek *Moguntziából* lett kiköltözések, és a' Frantziák oda lett menetelek-

nek alkalmatosságával, *Neu Ts.* Kir. Generálhoz ment *Kajserberg* Mog. udvari Tanácsos, annak megtudására, mi okon miveli ezt azt Austriai nép és mitsoda feltétellel rukkolt oda a' Frantziaság? Erre rövideden azt felelte a' nevezett Generális, hogy ő a' nékie adattatott parantsolatnak nem tudja. —

Frantzia Respublika.

Vége lévén a' Fels. Austriai Ház és a' Frantzia Respublika közt egynéhány elztendeig tartott véres hadakozásnak, a' környülállások azt kívánták, hogy a' Frantzia hadi erő másként olztattassék-fel. Arra való nézve, következő tikkelyekből álló decretumot hozott a' Directorium: 1) Generál *Berthier* fogja ennekutánna az Olasz Országi ármádiát kommandirozni, ő fogja a' *Campo Formidói* békességben meg határozott dolgokat tellyességekre vinni. 2) A' Német Országban lévő Frantzia ármádia két részre fog olztattatni, mellynek egyike *Rénusi*, a' másika *Moguntziai* ármádiának fog neveztetni. 3) A' *Rénusi* ármádia a' *Baseli* Püspökségben, a' *Rénus* felső és alsó környékén, és a' *Rénus* jobb partyán fekvő seregekből fog állani, és *Augerau* Generális által vezéreltetni. 4) A' *Moguntziai* ármádiához azok a' hadi seregek fognak tartozni, a' mellyek a' *Más* és *Rénus*, és a' *Mozel* és *Rénus* közt fekvő, és már a' Frantzia Respublikával öszve kaptsoltatott Német tartományokban kvartiroznak. Generál *Hartry* fogja ezen ármádiát kommandirozni, és a' *Moguntziai*, *Filipsburgi*'s *Ehrenbreitsteini* erősségeket el foglalván, szükséges őrizettel meg rakni. 5) A' Hollandiai ármádiának kórmányozása egy divisionalis Generálisra fog bizattatni. — 6) Mihelyt *Bonaparte* fő vezér a' maga diplomatica követséget el végzi, azonnal kezére veszi az Angliai ármádiának kórmányozását, az alatt pedig Generál *Desaix* folytattya hivatalját.

December 10-ikén adott a' Directorium *Bonaparte* fő vezérnek közönséges audientiát a' *Luxemburgi* nagy palotában, a' mellyben készítettett hazai óltáron a' szabadság, egyenlőség és a' békeség oszlopai állottanak, és azon győzedelmi jelek is felváltak rakattatva, a' mellyeket az Olasz Országi Frantzia armádia nyert. *Bonaparte* fő vezér bévezettetvén azon palotába a' külső dolgokra ügyelő Minister által, egyszeriben illy örvendetes kiáltás szakasztotta félbe a' muzsika szerzők pengését: *Éllyen a' Respublika! Éllyen Bonaparte fő vezér!* Elsőben is a' nevezett Minister mondott egy szép oratiót, mellynek végződése után *Bonaparte* által adta a' Directorium mostani Előülőjének *Barrasnak* a' Fels. Császár által ratificáltatott *Campo Formidói* békességet.

Olasz Ország.

A' *Cisálpinai* Respublikának valóságát, és mástól való nem függését formaliter megismerte a' *Madritti* udvar. — A' *Liguriai* Respublikának *Bonaparte* planuma szerént kidolgoztatott Constitutióját egész örömmel és tsendesseggel bévette a' nép Dec. 2-ik napján, a' melly napot az egész Respublikában vigszággal és vendégseggel töltötték el a' lakosok. — Ismét egy új Respublikával szaporodott a' Respublikák száma Olasz Országban. — *Ankona* városa, és az egész Grófság *Ankónai Respublika* név alatt szabaddá, és mástól nem függővé tette magát. Ezen feltételében nagy segítségére vól: a' népnek, a' Római Statussal kötött békességtől fogva ottan cantonirozott Frantzia seregeknek vezére *d'Allemagne* Generális.

November 19-ik napján hirdettetett ki ezen Respublikának szabadsága, a' midőn a' nép, három színű, az az, kék, sárga és veres zászlókkal, mellyen ez a' felül való irás vala: *Ankónai*

Respublika, nevezett Frantzia vezérhez menvén, azt kívánta, hogy függesztessék-fel azon zászló a' Frantzia zászló melle bal oldalról, a' melly kívánsága illy fel-kiáltás mellett: *Ellyen az Ankonai Respublika!* bé is tellyesitetett.

A' *Pármái* Hertzeg Statusaiban, holott igen kegyelmes és szelid az igazgatás módja, revolutionalis jelenségek mutogatják magokat, kiváltképen *Piacenza* városában, a' mellyben a' szegény szerzetes rendek sok bosszúságot szenvedtek, és lakhelyeikből is ki-üzettettek a' patrioták által.

Spanyól Ország.

Hertzeg *Alkudia* a' Királyi házba lett házassodása által olly nagy kedvességet és tekintetet szerzett magának, hogy azolta minden Departementumokban nagy reformatiót teszen. A' *Burgóisi* Érseket *Don Rainont*, a' ki messze ki terjedt tudománya, türelemessége, és a' társalkodásokban való nyájas maga viselete által mindenek előtt való kedvességet szerzett magának, Nagy Inquisitorságra emeltette; a' *Cisálpinai* Respublikához *D. Oroscot*, a' Frantzia Respublikához Gróf *Cabarrust* küldette követségbe. Ennek mint első rangú követnek 90000 livert rendelt elztendőnként a' Király. — A' Királyné gyontató papjának a' *Barcellonai* Püspökséget adatta; a' *Sevilliai* Érseket pedig, hivattatta annak helyére.

Török Ország.

A' Fényes Porta mind szüntelen tengeri erejének, és flottájának a' leg jobb lábra való állításával foglalatoskodik, és nemtsak az, hogy sok hadakozó hajókat parantsolt építtetni, hanem a' hajós seregeknek számát is meg szaporította, és

új hadi törvényeket szabott eleikbe. Mivel pedig ezen reformatió a' Kapután Basa kórmányozása alatt vagyon, a' ki a' maga nemzetének mind characterjet, az az, gondolkozása módját, mind hibáit jól esméri, 's azok szerént intézi rendelkezéseit is: úgy láttzik, hogy ezen reformatiónak jobb következései fognak lenni, mint vóltak a' hadi seregeknél hirtelen munkába vétetett, 's ugyan azokból félbe is szakadott újításoknak. — *Drinápolyban*, holott ennekelötte kevés idővel vérrel elegyes zenebonák támadtak vala, most már telylyes tsendesség vagyon, és ottan el nem érhatték a' pártosok feltett tzellyaikat. Ott fognak a' pártosok ellen rendeltetett hadi seregek is öszve gyűlleni.

Néhany Török Országi vég tartományokban azt a' hirt költötték a' nyughatatlán elméjű emberek, hogy a' Fényes Porta szoros alliantziát kötött vólna N. Britanniával, és hogy a' Török tengeri erő öszve kaptsolatván valamellyik Angliai flottával, a' Frantzia Respublika ellen fogna küldettetni. — A' Fényes Porta politicum systemájának, melly 300 elztendönél tovább fel állott, 's a' mellett mindenkor szerentsés is vólt, megváltoztatása sok időt, és a' Divánban is igen nagy változást kívánna. — Valaminthogy ezt úgy ezt is igen nehezen lehet el hinni, hogy a' Fényes Porta szabad által menetelt engedne egy Orosz flottának a' dardanellákon, a' melly az Angliai flottával magát öszve tsatolván Frantzia Ország ellen fogna menni.

A' mostanság ide *Bétsbe* érkezett Belgradi tudósítások szerént igen nagy nyughatatlanságba és felelembe ejtette azon várasnak és környéknek lakosait *Pasmant Csoghly* pártos Basának oda való közelgetése, a' ki öt Colonnében 12000 pártos muszulmanokkal megyen azon erősség ellen, és előre meg izente az oda való kórmányozó Basának, hogyha szép szerivel 's önként fel nem adná nékie a' várast, fegyverével is el venné azt, ötet

pedig a' leg keményebb halál nemével fogná e' világból ki végezni. Ennek 2000 őriző katonáival több nem lévén, és így elégtelennek lenni itilvén magát az ellentállásra, a' Száva vizénél lévő kapun kívül, minden kapukat köfállal bé rakatott, maga pedig az alatta lévő kevés őriző katonasággal együtt a' felső várba vonta magát.

Ezen szomorú hirnek hallására a' *Belgrádi* külső városoknak lakosai közül, számos keresztény, Török és Zsidó familiák hajókra ülven *Semlinben* vagy *Zimonyban* mentek által, a' kik a' városban szállást nem kaphatván, rész szerént deszka és gyékény kunyhókat tsináltak magoknak a' duna partján, rész szerént még most is a' hajókon vagynak, és feleségestül gyermekestül együtt nagy nyomorúságot szenvednek, mind a' hideg és nedves levegő ég, mind a' kenyérnek és eleségnek szüksége miatt. Önnön maga a' *Belgrádi Basa* is *Semlinbe* küldötte feltöbb portékáit.

A' December 10-ikén költ *Semlini* levelek szerént *Semendriát* és *Orsovát* is el foglalta már, a' fent nevezett pártos Basa. Ő meg nem elégedett azzal, hogy a' *Fényes Porta* engedelmessegeről lemondott, hanem ennekfelette a' hol által ment, a' népet magához hódította, és igen sok követőket kapott, a' kik el szánván életeket, mindent, valamit nékik parantsol, készek érette meg próbálni.

A' leg későbbi, úgymint, a' Decemb. 14-ik napján költ *Zemlini* levelekből olvassuk, hogy a' fent nevezett pártos Basa, minden eleibe vettetett akadályokat el-tud háritani, és a' könnyen hívő kösséget el-tsábitotta.

Magyar Ország.

S. Patakról Novemb. 27 ik napján. A' S. A' Újhelynél öszve gyült Tek. Zemplén és Ungh Vár-

megyei Nemes Insurgens Seregeknek meg-visgalására ezen folyó hólnap 18-ikán jött el kedves Nádorispányunk Ő Kir. Hertzegsége, holott, valamint másutt mindeütt, sok öröm, vivát, és puskaropogások közt fogadtatott. Más nap Tokaj felé indulván nállunk, szinte a' Collegium kapuja előtt, egynéhány minutumig, addig tudniillik, míg friss lovak fogattattak bé hintájába, meg-állapodott. — Még ide lett érkezése előtt mind Professor Uraink, mind a' felsőbb és alsóbb rendű ifjúság eleibe ki menvén, a' töltés szélein meg-állottak, 's vivát kiáltással fogadták Ő Kir. Fő Hertzegségét. Annakutánna Fő Tiszt. *Őry Filep Gábor* Professor és Superintendens Úr közelebb menvén a' hintóhoz, az egész Collegium képében ekként tette meg a' tiszteletet:

Serenissime Princeps Regie Archidux et Palatine,

Domine nobis Benignissime!

„Nubilus quantumvis dies hicce Nobis illuxisse videatur: quia interim eo adfulgente Serenitatem Vestram salvam, sospitemque in medio nostri cernere, venerarique queamus, eum quidem inter serenissimos vitae nostrae dies connumerabimus. Atque simul, ut Serenitatem Vestram, Numen Optimum Maximum, in solatium nostrum, imo in totius Patriae Nostrae emolumentum quam diutissime superstitem, et incolumem esse jubeat, omnes ex animi vovemus sententia.”

„Adsumus Serenissime Princeps Regie, Rectores et Professores Collegii hujatis, una cum Juventute Scholastica, in spem Patriae heic educari solita, quo clientelari nostro erga Serenitatem Vestram defungamur officio. Quod igitur nunc unice, et suplices oramus, dignetur Serenitas Vestra, veluti illud benigne a' nobis suscipere: Ita nos, Scholamque nostram, vota pro salute Sere-

nitatis Vestrae nuncupare nunquam intermissuram potente suo complecti et protegere patrocínio.”

Ezen köszöntésre Ő Kir. Fő Hertzegsége mosolygó és nyájas abrázattal, rövideden így szólott: *Gratias ago*, és ezeket a' rövid kérdéseket tette a' nevezett Professor Úrhoz: „*Habent hic Collegium? Quot numero studentes? An et plura habent Collegia? Utrum hoc majus est, an Debretziniense?* Mindezekre a' Professor Úr is rövideden felelt. Mindezekután Ő Királyi Fő Hertzegsége, a' tanuló ifjúság örvendező vivát kiáltása közt elindulván, tovább, Tokaj felé folytatta az utját.

Ezen Reform. Gymnasiumban két változás történik a' Professorok közt. Fő Tiszt. *Öri Filep Gábor* Úr helyett, a' ki a' Tiszán innen való H. C. T. Ekklesiák Coadjutor Superintendensének választott, az Erlangi Kir. Fő Iskolában sok elzrendöktől fogva tudományait ditsiretessen folytató, és a' napkeleti tudós nyelvekben sokra ment derék férfiú, Titt. *Beregzászi Pál* Úr hivattatott meg a' Theológiának, és az avval öszve kaptsolt tudományoknak tanítására. A' Philosophica chatedrára, a' Lossontzi Reform. Gymnasiumban néhány elzrendöktől fogva igen hasznosan tanított Titt. *Rozgonyi József* Professor Úrnak adatott hivatal, a' ki maga szélessen ki terjedt tudománya által az egész Hazában szép hirt 's nevet szerzett magának, és tsak a' nem betsüllí ötet, a' kinek a' tudományokhoz semmi gustusa nintsen. — Valamint egy részről méltó oka vagyon a' Lossontzi tanuló ifjúságnak kedves Tanítója elmenetele miatt való szomorodásra: úgy más részről méltán örvendhet a' S. Pataki Collegiumbeli tanuló ifjúság, hogy már valahára egy olly valóságos, és nem az opinio, hanem maga a' természet által készítettetett philosophus Tanítóra tett szert, a' ki nem tóldozni földozni, hanem úgy fogja azon tudományt tanítani, a' mint illik, és a' mint a' tanuló ifjúság előmenetele fogja kívánni.